

Незважаючи на свій природний сільськогосподарський потенціал і скорочення експорту, Румунія все ще не може задовольнити попит на продукти харчування на внутрішньому ринку. Реформи ринкової економіки та політика приватизації впроваджувалися невпевнено і без стратегічної концепції. Більшість фермерів практикують натуральне сільське господарство. Румунія входить до числа європейських країн з найнижчою продуктивністю сільського господарства. Вона має найбільшу кількість неконсолідованих ділянок на кожне господарство і найменший середній розмір ферми.

З економічної точки зору, пріоритет історичних і соціальних мотивів і партійної політики щодо макроекономічних міркувань призвів до множення кількості малих, найменших і додаткових ферм (більше половини фермерських господарств мають менше 2 гектарів землі), які виробляють продукцію для існування сім'ї фермерів, в кращому випадку можуть продавати кілька місцевих продуктів на місцевому ринку. Через це продуктивність праці та врожайність зменшилися через відсутність механізації та інвестицій, тоді як частка сільського господарства у загальній чисельності населення зросла після 1989 року з 28% до 39% (у 1995 році). Таким чином, більше третини працівників виробляють менше чверті ВВП. Структурно та за якістю продукції, Румунія ще не є конкурентоспроможною на міжнародному ринку. Ця тенденція була посилена початковою недостатньою прозорістю, імпульсом та послідовністю у впровадженні правового регулювання, що зробило сільське господарство непривабливим для довгострокових інвестиційних та виробничих стратегій [1].

Загалом, перевага суворого державного контролю над сільськогосподарським виробництвом і правами на сільську власність є загальною характеристикою різних румунських режимів упродовж усього двадцятого століття. Те ж саме стосується політичної підтримки і легітимності, які змушують політичних лідерів вибирати короткострокові рішення соціальних питань селян, нехтуючи паралельним питанням економічного і технічного питання модернізації сільськогосподарського виробництва.

#### Список використаних джерел

1. Zach, Krista (1979): "Rumäniens Bodenreformen des 20. Jahrhunderts in der parteipolitischen Diskussion – Vorgeschichte, Hintergründe, Ausblick", in: *Münchener Zeitschrift für Balkankunde*, No. 2, pp. 177-226.
2. Земельна реформа нових країн членів ЄС [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://agropolit.com/spetsproekty/272-zemelna-reforma-novih-krayin-chleniv-yes--dosvid-rumuniyi>

УДК 323.3

## ІСТОРІЯ ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПИТАНЬ В ЕФІОПІЇ

Ворона Т.О., ст. гр. ГЗ-161,

Іванишин В.А., д. геол.н., професор

*Чернігівський національний технологічний університет*

Ефіопія – країна найдавнішої землеробської культури і державності. Ефіопське нагір'я вважається прабатьківщиною кави і багатьох сортів твердої пшениці, які і понині є найважливішими сільськогосподарськими культурами країни [1].

Формально верховним власником усіх земель Ефіопії виступав імператор. Від свого імені наділяв землею глав феодално-аристократичних кланів, великих воєначальників, церква. Через це утворилися такі категорії земель, що належали різним верствам суспільства: коронні (власність імператорської сім'ї) і державні; маєтки, що належали (або подаровані) великим, середнім і дрібним феодалам; церковно-монастирські. На півночі країни існувала категорія земель, що належала селянським громадам (сусідсько-сільським і родосімейним), і ділянки, що знаходилися в приватній власності окремих сімей.

Напередодні революції землі розподілялися таким чином (%): землі корони і державні - 42; феодалні - 26,5; церковно-монастирські - 17,5; приватні селянські та громадські - 14. Таким чином, 86% земель країни перебували в руках правлячого феодалного клану (його чисельність перед революцією становила приблизно 1 тис. власників, разом з імператорським двором). Основну масу сільськогосподарського населення представляли дрібні селяни-орендарі. Ставка орендної плати (у вигляді натуральних повинностей і данини) практично не змінювалася впродовж століть, складаючи приблизно від 1/2 до 3/4 врожаю [2].

Спроби модернізації практично не зачіпали «традиційний» сектор агросфери, де трудилася основна маса населення і в основному застосовувалися екстенсивні методи господарювання: ручна праця (мотичне і плужне землеробство на тваринній тязі), екстенсивне кочове і виганяючі пасовищне скотарство (переважно в східних провінціях країни). Екстенсивні методи ведення господарства, низька продуктивність праці, практична відсутність механізації і застосування хімічних добрив і, нарешті, переважна система феодалних відносин не давали можливості ефіопським селянам збільшувати розміри своїх ділянок і підвищувати виробництво. Через це із загальної площі землі (13 млн. га), придатної для сільського господарства, щорічно оброблялося лише 6,5 млн. га.

Сільськогосподарський потенціал Ефіопії зазвичай оцінюється досить високо, країна здатна забезпечити себе продовольством і виробляти товарні культури на експорт. 2/3 території країни придатні для сільськогосподарського використання. Проте більше 50% цієї території займають пасовища, на яких ведеться

екстенсивне кочове і напівкочове скотарство (в Ефіопії налічується близько 50 млн. голів худоби - найбільше на континенті). Иригаційний потенціал країни становить 3 млн. га, але його необхідно реалізувати.

На значній частині території країни природні умови не зовсім сприятливі для розвитку сільського господарства. До несприятливих умов потрібно віднести посушливий клімат, гірський рельєф, переважання малородючих ґрунтів. Крім того, екстенсивні методи ведення виробництва не задовольняють потреби швидко зростаючого населення. Щорічні темпи його зростання (2,8%) випереджають темпи збільшення сільськогосподарського виробництва, які в кращі роки становили 2,3%. Це веде до загострення демографічної проблеми (якщо в 1950 р населення країни становило 16,7 млн. осіб, то в 1997 р - 56 млн. чоловік) [2].

Реформування сільського господарства Ефіопії, що почалося з опублікування в 1975 р основоположного Закону (Декрету) про суспільну власність на землю, відбувалося в досить складному внутрішньому та міжнародному стані. Боротьба завершилася встановленням в країні авторитарного правління, що багато в чому визначило шляхи і методи аграрних перетворень, які здійснювалися «зверху», при прямій та жорсткій участі держави у всіх процесах.

Проведення реформи в Ефіопії збіглося з суперництвом на континенті двох протилежних світових соціально-економічних і політичних систем - капіталістичної і соціалістичної. Вибір нового керівництва Ефіопії на користь «соціалістичної орієнтації» багато в чому визначив характер, шляхи і методи аграрних перетворень в країні [1].

Відповідно до Закону (з Декретом) всі сільськогосподарські землі оголошувалися «колективною власністю ефіопського народу». Декретом заборонялося будь-яким особам або організаціям володіти землею на основі приватної власності. Користувачі землі не мали права продавати, закладати, здавати в оренду і передавати у спадок свої ділянки. Фактично в Декреті йшлося про повну націоналізацію землі. Максимальна площа ділянки, яка припадає на одне домогосподарство, не повинна була перевищувати 10 га. Всі питання, пов'язані з розподілом землі, передавалися у відання створюваних в кожному окрузі і районі селянських асоціацій. Відповідно до цього визначалися такі категорії земельних користувачів: селянські асоціації; сільські кооперативи; державні господарства; державні несільськогосподарські підприємства і установи.

Згідно з Декретом ліквідовувалися всі феодальні відносини на селі, в тому числі і відповідна оренда. Орендарі звільнялися від виплати ренти, боргів і інших феодальних повинностей. Ліквідувалася традиційна адміністративна система.

У нових умовах функції сільського самоврядування поклалися на селянські асоціації. У 1978 р була створена Всеєфіопська асоціація селян. У початковий період аграрної реформи селянські асоціації виконували одну з найважливіших функцій - розподіл землі відповідно до Декрету. Це був складний період в історії країни, що характеризувався явним і прихованим опором реформам класу землевласників. Селянство в основному також зайняло вибірково позицію через невизначеність початку перетворень.

Оскільки селянські асоціації займали нерівні площі угідь, а земля розподілялася тільки в рамках конкретної асоціації, постійно виникали суперечки про розміри виділених ділянок. Тому розподіл і перерозподіл землі затягнувся на багато років. В середньому по країні площа ділянок, виділених під час аграрної реформи, склала 0,4-0,5 га на людину. При цьому відзначалося зростання частки наділів площею до 2 га, тобто підсумки розподілу землі гарантували лише виживання дрібного селянського господарства. В Ефіопії створювалася армія дрібних і найдрібніших селянських господарств без права приватної власності на землю, найму робочої сили, передачі або застави землі. До середини 80-х рр. вони склали понад 90% всього сільського населення країни. Перед державою стояла майже нездійсненне завдання техніко-економічної модернізації цих господарств. Уряд намагався вирішити її створенням державного сектора в сільському господарстві і розвитком кооперативного руху.

Економічною та земельною основою державних господарств стали націоналізовані великі ферми і плантації колишніх феодалів, на яких велося стерпне сучасне виробництво. Для управління цими господарствами було створено Міністерство державних ферм. У перші роки реформ держферми розвивалися - збільшувалася як оброблювана ними площа, так і їх кількість. Планувалося зробити їх основними постачальниками товарної сільськогосподарської продукції (понад 80% продукції дрібних селянських господарств не надходило на ринок). В середині 80-х рр. загальна земельна площа держферм склала 250 тис. га (4% оброблюваних земель в країні). Потім їх зростання стабілізувалося.

Другий напрямок аграрних перетворень – кооперативні товариства селянства. Функції кооперативів з управління земельними ресурсами багато в чому виконували селянські асоціації. Процес створення виробничих кооперативів припускав кілька ступенів - від часткового об'єднання землі та засобів виробництва до повного їх усупільнення.

На розвиток кооперативів і державних господарств виділялося 80-85% сільськогосподарських машин, велика частина добрив, хімікатів і сортового насіння. Але виробнича віддача кооперативів і держферм була дуже низькою, на них припадало не більше 6% всієї сільськогосподарської продукції.

Створення кооперативів супроводжувалося виконанням великої програми переселення і створення компактних сіл замість переважного в країні розкиданого типу поселень (так звана програма «вілліджізації»)[2].

У цих умовах в 1990 р була зроблена спроба введення свого роду «нової економічної політики», яка полягала в лібералізації економічного життя сільського населення. У законодавчому порядку було визнано право виробників на користування землею, вільну реалізацію своєї продукції на ринку, право передачі землі у

спадщину, використання найманої праці, вирощування будь-яких сільськогосподарських культур. При цьому за державою залишалося право регулювати ринкові відносини, а також визначати основні параметри розвитку сільського господарства і економіки загалом. Поворот в аграрній політиці, який віддавав перевагу розвитку дрібного селянського господарства, не зміг поліпшити фінансове становище, цей крок уряду був явно запізнілим.

Уряд, провівши радикальну антифеодальну аграрну реформу, не зміг вибрати оптимальний варіант подальшого розвитку села і не зміг ні економічно, ні технологічно перетворити сільське господарство. Щодо технічної оснащеності воно залишилося на рівні імператорської Ефіопії [1].

Розвиток країни після 1991 року характеризується складною і одночасно неоднозначною ситуацією. Уряд, проголосивши курс на лібералізацію сільськогосподарського виробництва та економіки загалом, ще не створив чіткої законодавчої основи для цього. Нова конституція (1992 р.) носить досить суперечливий характер в основоположних питаннях власності, що може в подальшому блокувати прийняття будь-яких законів, пов'язаних із землею і власністю. А як показує досвід аграрних перетворень в Ефіопії, суперечливість політики - основна небезпека на шляху будь-яких реформ, у будь-якій країні.

Ефіопія залежить у великій мірі від сільського господарства, як двигуна економічного зростання і намагається посилити систему управління земельними ресурсами. Існуюча система заснована на конституції федерального уряду, яка винятково дарує право власності на сільську і міську землю державі і людям Ефіопії. Конституція дає права землекористування людям, а також свободу передавати права на застосування. Права землекористування в країні можуть бути успадковані, пожертвовані, орендовані і передані, але не закладені.

#### Список використаних джерел

1. Вікіпедія [Електронний ресурс] - режим доступу:  
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%84%D1%96%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%8F>
2. Глава: Государства Африки Эфиопия [Електронний ресурс] - режим доступу:  
<https://studfiles.net/preview/2383872/page:85/>

УДК 323.3

## НАРИС ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН, ЗЕМЛЕУСТРОЮ, КАДАСТРУ В ТУРЕЧЧИНІ

Тараненко Р.В., студ.гр. ГЗ-161

Науковий керівник: Іванишин В.А., д.геол.н., професор  
*Чернігівський національний технологічний університет*

Предметом вивчення є історичне формування земельних відносин і процесу організації землеустрою.

Метою вивчення є формування системи знань про історію землеустрою, землекористування та кадастру.

Основними завданнями є:

- вивчення розвитку землекористування в Туреччині на протязі всієї історії розвитку держави
- завдання, функції, і принципи земельного реєстру та кадастру.
- огляд сучасного стану системи кадастру і державної реєстрації нерухомості.

Туреччина, держава на Близькому Сході. Офіційна назва країни: Турецька Республіка. Столиця: м.Анкара. Населення країни в 2013 становило 80,7 млн. осіб. Вона простягається із заходу на схід приблизно на 1450 км, а з півночі на південь - на 480 км.

На території Туреччини через її географічне положення, проходила і проходить умовна грань між Сходом і Заходом [1].

Проблема землеустрою в Туреччині дуже актуальна, тому що створення системи реєстрації землі та іншої нерухомості почалося практично з нуля за давніх часів. Хоча кадастрова система з'явилася за часів Оттоманської імперії ще в 15 столітті. Перша організація, яка займалася веденням земельного кадастру, була створена після переходу Туреччини до приватної власності на землю 21 травня 1847 року. Вона отримала назву «Офіс державного реєстру». Проте за останні 100 років в історії країни відбулося стільки потрясінь, що це не могло не позначитися на системі державного управління та розвитку майнових відносин. Перехід від османського правління до світської демократичної держави стався дуже стрімко і для багатьох досить несподівано. Система кадастрової справи та картографії Туреччини відчувала труднощі протягом усього періоду розвитку. Адже в країні були політичні війни і три військові перевороти. Після того як до влади прийшов Мустафа Кемаль в (1923-1938р.) були зроблені перші кроки з обліку земельного фонду. В 1924 році з'явився Генеральний директорат земельного реєстру і кадастру (GDLRC). У 1925 році спеціальним Законом до нього була приєднана кадастрова служба і розпочаті роботи з картографування території країни. Ці карти використовувалися до 1956 року. У 1962 році на основі даних аерофотознімання були створені перші точні фотоплани, а на їх основі топографічні карти і плани. У 1982 році була прийнята Конституція Республіки Туреччина в якій закріплені конституційні основи правового режиму земель та інших природних ресурсів [2]. Управління земельними ресурсами Туреччини